

«Θὰ τὸ ψηφίσετε, γιατί εἶναι δικό μου».

Ἦστερα ἀπὸ τὴν παραίτηση τοῦ κ. Εὐταξία ἀρχισαν στάλῃθαι οἱ φάβοι τῶν δασκάλων. Γιατί, σάν γίνηκε Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ὁ κ. Νέγρης ἐπὶ Ζαΐμη θέλησε νὰ βουλώσῃ τίς τρύπες τοῦ Προπολογισμοῦ ποῦ εἶχεν ἀνοίξῃ τὸ ρουσφέτι, ὁ στρατός, τὸ ναυτικό καὶ ὁ πόλεμος τοῦ 1897 μὲ οἰκονομίες φανταστικές βυζαίνοντας τὴ Λαϊκὴ Ἐκπαίδευσιν. Μὰ γιὰ καλὴ τύχη τότε Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας εἶταν ὁ κ. Μομφερσέτος, ποῦ δὲ χαμπέριζε τέτοια ἀντεθνικά κόλπα, ἐξίσως δὲ καὶ ὁ Δεληγιάννης, κι ἂν τολμοῦσε ἄς ἔβαζε χέρι στὸ Νόμο τοῦ μακαρίτη Πετρίδου. Ἔτσι τὸ λοιπὸν αὐτὴ ἡ φουρτούνα εἶχε περᾶσῃ σιγὰ, σιγὰ, μὰ γιὰ λίγο καιρὸ, γιατί ὕστερα ἀπὸ λίγους μῆνες ξεφύτρωσε μιὰν αὐγὴ Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας ὁ βουλευτὴς τοῦ Τσιρίγου κ. Σπ. Στάης, μ' ἓνα τέλειο Ἐκπαιδευτικὸ Νομοσχέδιο, ἔργο τῶν κόπων καὶ τῶν χειρῶν του, γιατί στὴ σύνταξί του δὲν θέλησε νὰ κάμῃ, ὅπως ἔκαμε ὁ κ. Εὐταξίας. Δὲν ἔχαμπέρισε κανέναν, ἀφοῦ τὸ Νομοσχέδιό του εἶταν τέλειο. Καὶ ὁ μὲν ὁ χρόνος ἀπόδειξε, καὶ γιὰ νὰ ζηγηθῶ καλῆτερα, αὐτὸς ὁ ἴδιος κ. Στάης μὲ τὴν ἐφημερίδα «Ἡμερησία», ὅτι τὸ Νομοσχέδιό του δὲν εἶταν τέλειο. Νὰ τί ἔγραψε ἡ «Ἡμερησία» μιὰ μέρα τοῦ Ἀλωναρίου.

«Ἀνεχώρησε χθὲς τὴν ἐσπέραν ὁ βουλευτὴς Κυθέρων καὶ πρῶην Ὑπουργὸς τῆς Δημ. Ἐκπαίδευσως κ. Σπ. Στάης, ὁ εὐφραδὴς γήτωρ (τάποδεψε στὴ Βουλὴ μὲ τὸν πόλεμο π' ἔκαμε ἐναντίον τῶν Δασκάλων) καὶ ρέκτης πολιτευτῆς, ὁ ἐπαξίως (s c) ἐπὶ ἔτη διευθύνων τὰ τῆς Παιδείας. Ὁ κ. Στάης μέλλει νὰ ἐπισκερθῇ τὴν Γερμανίαν, Ἑλβετίαν καὶ Παρισίους, ὅπως ἴδῃ ἐκ τοῦ πλησίον καὶ μελετήσῃ τὰ τῆς τεχνικῆς καὶ ἐπαγγελματικῆς ἰδία Ἐκπαιδύσεως ἢς τοσαύτη παρ' ἡμῶν ὑπάρχει ἀνάγκη καὶ δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι καὶ τὰ λοιπὰ».

Καθὼς βλέπετε ὁ κ. Στάης τόσα χρόνια ποῦ προτομαζόντανε γιὰ Ὑπουργὸς δὲν πῆγαινε στὴ Γερμανία καὶ Ἑλβετία ν' ἀνοίξῃ τὰ μάτια του, οὔτε καὶ ὅτα διεύθυνε ἐπαξίως τὸ Ὑπουργεῖόν του, μὰ τώρα συλλογίστηκε νὰ πάῃ στὴν Ἑβρώπη, γιὰ νὰ σώσῃ τὸ Ρωμαϊκό. Ἀλλὰ πάλι καλὰ καὶ τώρα. Κἀλλιο ἓνας Ὑπουργὸς νὰ ορφάνεαι ἀργά, παρὰ ποτέ... Αὐτὸ λοιπὸν τὸ Νομοσχέδιο τοῦ κ. Στάης, ποῦ ἔλεγα παραπάνω, γρήγορα κλείστηκε στὸ λημέρι του. Ἡ ἐννιά τοῦ Νοέμβρι μὲ τὸ πραξικόπημα

τὸν ἔσυρε πάλι στὸ σκαμνὶ τοῦ βουλευτῆ καὶ ἔτσι τότε οἱ δασκάλοι μὲ ξένες πλάτες γλυτώσανε. Μὰ ὁ κ. Στάης μὲ ὅλο τοῦτο δὲν ἡσύχαζε. Τὸ Γενάρη τοῦ 1904 ὄντας Ὑπουργὸς πάλι τὸ ξανάφερε μὲ περισσότερη ἐλπίδα καὶ πείσμα. Μὰ καὶ πάλι ὁ Θεὸς τῶν δασκάλων δὲν τὸν ἄφηκε κατὶ ν' ἀφήσῃ καὶ αὐτὸς πρὶν πεθάνῃ καὶ σάν νῆθελε ἀκόμη γιὰ λίγο καιρὸ νὰ τοὺς γλυτώσῃ ἀπὸ τὸν ξολοθρεμῶ ἔκαμε πάλι τὸν κ. Στάη νὰ γενῇ βουλευτὴς μονάχα τοῦ Τσιρίγου καὶ νὰ κάμῃ ἓνα ταξείδακι γιὰ μιὰ ὑπόθεσι στὴ Σύρα. Τότες οἱ δασκάλοι εἶχαν ἀναπνέψῃ στὰ καλά, γιατί ὅλοι μὲ μιὰ καρδιά καὶ μὲ μιὰ φωνὴ πίστεψαν ὅτι ὁ κ. Στάης δὲ θὰ ξανάβγαине πλιὰ βουλευτῆς ἢ δὲ θὰ γενόντανε πλιὰ Ὑπουργός. Μὰ πῶς νὰ ξέρουν οἱ δυστυχισμένοι ὅτι μιὰ μαχαίριὰ ἐνὸς μπισκατοσιέρη θὰ μάτωνε καὶ τὴν καρδιά των ἢ πῶς ἢ Ἑλλήν. Βουλὴ σὲ διάστημα 10 μερῶν θὰ γενόντανε τόσο εὐγενικὰ καὶ νεωτεριστικῇ, ὥστε νὰ μὴ ξέρῃ κανεὶς ἐκεῖ μέσα ἀντιπολίτευσι ἢ συμπολίτευσι; Τώρα θὰ μοῦ πῆτε, πῶς καὶ γιατί οἱ δασκάλοι ἐτρόμαζαν ὄντας στὴ Βουλὴ κανεὶς Ὑπουργὸς παρουσιάζει Ἐκπαιδ. Νομοσχέδιο; Πῶς δὲν ἔπρεπε ἢ δὲν πρέπει κάθε σύστημα Ἐκπαιδευτικὸ νὰ διορθώνεται καὶ νὰ βελτιώνεται, ἀφοῦ τὸ μέλλο εἶνε ἀγνώριστο καὶ δὲν προλαβαίνεται; Πῶς δὲ μπορεῖ ἓνας Ὑπουργὸς νὰ γενῇ μεταρρυθμιστής; Ναί, μπορεῖ. Σὲ τοῦτο δὲ λέγω ὅχι, συμφωνῶ, καὶ θέλω κ' ἐγὼ μεταρρύθμιση. Μὰ ὅλα ὅσα Νομοσχέδια παρουσιάστηκαν καθὼς καὶ τὸ τωρινὸ δὲν εἶταν φτιασμένα, γιὰ τὸ καλὸ τῆς Ἐκπαίδευσης, ἀλλὰ γιὰ οἰκονομία πρᾶξ. Καὶ στὴν Ἑβρώπη γίνονται μεταρρυθμίματα, γιατί κανένα σύστημα δὲν μπορεῖ νῆνε αἰώνιο, μὰ γίνονται πάντα γιὰ τὸ συμφέρον τοῦ λαοῦ καὶ τῶν δασκάλων, γιατί Δάσκαλος καὶ Λαὸς εἶνε μιὰ οὐσία καὶ μιὰ ψυχή. Ἐνα μεταρρυθμιστικὸ Νομοσχέδιο ἔχει σκοπὸ νὰ καλῃτερέψῃ τὸ ποῖο τῶν δασκάλων, ν' αὐξήσῃ τὸ μισθὸ ἢ τὴ σύνταξί των, νὰ φροντίσῃ γιὰ καλὰ σχολεῖα, γιὰ βιβλιοθήκες λαϊκῆς, γιὰ κήπους, γυμναστήρια καὶ ἄλλα ὅμοια, ἀλλὰ ὅχι νὰ γιομίζῃ τὴ χώρα ἀπὸ ζητιάνους καὶ νὰ προσπαθῇ ν' ἀφανίσῃ τὸ μόνον σημερινὸ χάρισμα τοῦ λαοῦ, τὴν παιδεία του καὶ ἀνατροφή του. Τάχα ἔχει ὁ Λαὸς ὁ φτωχὸς καμμιὰ ἄλλη ἀνακούφιση ἀπὸ τὴν Κυβέρνησή του; Τάχα τὴν ἀσφάλεια τῆς ζωῆς του ἢ τῆς περιουσίας του; Τάχα ἔχει τὴν ἀσφάλεια τῆς τιμῆς του ἢ τῆς ἐλευθερίας του; Ἐχει τάχα αὐτὰ ποῦ παρέχει κάθε ζευγενισμένη Κυβέρ-

νησι στὸν ἀγροτικὸ πληθυσμὸ τῆς; Τίποτε δὲν ἔχει. τίποτε. Γιατί κοιμάται καὶ τὸν κλέπτουν, γιατί πηγαίνει σπῖτι του καὶ τὸν ληστεύουν, γιατί τὴν τιμὴ τῆς φαμίλιας του τοῦ τὴν ἀρπάζουν μὲ τὴ βία, δηλαδὴ μὲ τὸ γκρᾶ, γιατί εἶνε ἀναγκασμένος, ἂν θέλῃ ν' ἀσφαλισθῇ, νάχῃ σπῖτι του πιστόλια, μαχαίρια, γκράδες ἢ νὰ ὑπερασπίζῃ τοὺς λησταδὲς, τοὺς κλέφτες καὶ τοὺς φονιάδες. Λοιπὸν ἀφοῦ δὲν ἔχει τίποτε ὁ δυστυχισμένος Λαὸς καὶ πλερώνει τόσους φόρους, τουλάχιστο δὲν τοῦ πρέπει νάχῃ λιγάκι καλὴ μόρφωση καὶ ἀνατροφή; Θέλετε νὰ τὸν ἔχετε πάντα δούλο καὶ ραγιά; Θέλετε νῆνε πάντα φευγόδικος, φευγόστρατος, λιποτάχτης, κλέφτης, ληστής; Δὲ θέλετε κι αὐτὸς νὰ δῇ μιὰ φορὰ ἀληθινὸν ἥλιο; Θέλετε νῆνε πάντα στὸ σκοτάδι; Γιατί λοιπὸν τὸν φέρνετε κατὰ πίσω καὶ παραδίνετε τὴν Ἐκπαίδευσή του στὴ σοφία τῶν γραμματοδιδασκάλων καὶ γραμματιστῶν; Πῶς δὲν τ' ἀκούσατε ὅσα εἶπε τὰ φώναξε στὴ Βουλὴ ὁ κ. Μαυρομμάτης;

Σήμερα κάθε ἔθνος ποῦ ἔχει σκοπὸ του καὶ σκέψῃ ἢ νὰ προσπεράσῃ ἢ νὰ νικήσῃ στὸν ἀγῶνα τῶν γειτόνων λαῶν (Ρουμῆνοι, Σλάβοι, Τούρκοι) δὲν πρέπει νὰ κάμῃ τὴ δουλειὰ τοῦ κάβουρα δηλ. νὰ πηγαίνει κατὰ πίσω στὸ Ἐκπαιδευτικὸ ζήτημα, οὔτε καὶ κανένας Ὑπουργὸς δὲν πρέπει γιὰ λίγες οἰκονομίες νὰ καταστρέφῃ σύρριζα τὴν πρόοδο τῆς λαϊκῆς ἀνατροφῆς καὶ παιδείας, ποῦ ἀπὸ μέσα τῆς ξεφυτρώνουν ἡ γεωργία, ἡ βιομηχανία, τὸ ἐμπόριο καὶ ἡ ναυτιλία καὶ κάθε ἄλλος πλοῦτος τῆς χώρας, ἀκόμη δὲ περιορίζονται τὰ κακουργήματα καὶ ἡ ἀμάθεια, ἀλλὰ πάντα προσπαθεῖ νὰ δυνάμωσῃ καὶ νὰ καλῃτερέψῃ ὅλους τοὺς κλάδους, χωριστὰ δὲ τὴ λαϊκὴ Ἐκπαίδευσιν.

(Στᾶλλο φύλλο τελιώνει)

ΚΑΠΙΟΣ

Ο ΕΕΝΟΣ ΤΥΠΟΣ

Στὸ τελευταῖο φύλλο τῆς Philologische Wochenschrift τοῦ Βερολίνου (ἀριθμὸς 36, 9 τοῦ Σεπτεμβρίου 1905, σ. 1160 καὶ ἑ.) ὁ γνωστὸς βυζαντιολόγος κ. Heinsenberg ἐδημοσίεψε γιὰ τὴ Ζωὴ καὶ ἀγάπῃ στὴ μοναξιά τοῦ Ψυχάρη μιὰ καλογραμμένη κρίσις καὶ διαλαλεῖ κι ἄρτος τίς περισσεις χάρες ποῦ στολίζουν τὸ βιβλίον τοῦ Μεγάλου μας Δασκάλου, καθὼς καὶ τὰ τρανὰ προτερήματά τῆς δημοτικῆς γλώσσας.

N. A. B.

ρετε, τὸ δόλιο, φαίνεται πῶς ἀπατήθηκε μὲ μιὰ Λευκὴ τοῦ εἰρηνοδίκου. Ὁ εἰρηνοδίκης ἔφυγε ἀπὸ δῶ, καὶ φυσικὰ μαζὶ του ἡ Λευκὴ. Ἀπὸ τότες ἔσκασε στὰ κλάματα. Δὲ βᾶσταζε, καὶ μιὰ ἡμέρα ἔπεσε ἀπὸ τὸ βράχο. Δὲν τὸ πιστεύετε ἴσως καὶ θὰ χαμογελάσετε. Μὰ πρέπει νὰ πιστέψτε πῶς τὰ εὐγενικὰ ἔτοῦτα πλάσματα, σάν εἶνε καλὴ ράτσα, ἀγαπᾶνε σάν τοὺς ἀνθρώπους, δηλαδὴ καμμιὰ βολὰ ἴσια, ἢ καλλίτερα, στερεότερα καὶ γερότερα. Ὅσο γιὰ τὸ σκοτωμὸ του, ἐτοῦτος δείχνει καὶ τὴν παληκαριὰ τοῦ ἀραπάκου, γιατί θυμόσατε δὲ πῶς ἦταν ἀντρεωμένος, ἀπὸ τίς δαγκασίες ποῦ κάποτες σὰς ἔδωσε...

Ὁ πατέρας ἀναστένανε πάλι καὶ σῶπασε, γέρνοντας κάτου ἀπὸ τὸν ἥσιο τοῦ θλιβεροῦ του μυστήριου. Ἡ θεῖα Ζωὺλα ἐμπῆκε, καὶ ὀλόχαρη μὲ χαϊρέτησε, λέγοντάς μου εὐχὲς καὶ καλωσορίσματα σιγὰ καὶ μὲ λυπητερὴ ὕστερη φωνή, εἶπε στὸν πατέρα σου, πῶς ἡ κρεβατοκάμερά ἦταν ἑτοιμὴ. Μὰ κείνος κούνησε τὸ κεφάλι, καὶ πρὶν τραβήχῃ γιὰ τὸν ὕπνο, χαϊρετώντας με μοῦ εἶπε. — «Ἐίρεις πῶς ἦταν σάν ἀδερφός μου ὁ πατέρας σου; ἀκόμη ἢ γερὴ του κορμοστασιά καὶ τὸ λεβέντικό του γέλοιό δὲ θὰ ξεχαστοῦνε γιατί καὶ σὺ τὰ κατέχεις; μόνε ἢ μεγάλη του καρδιά, παιδί μου, δὲ βρέσκειται κοίτα-

ξε νὰ τοῦ μοιάσῃ. Σὲ πανταίω γιὰ παιδί μου... — Ἡ φωνὴ του ἐπνίγηκε, μοῦ πῆρε τὸ χέρι, καὶ μὲ τραβήξε ἀπάνου του, γιὰ νὰ μὲ φιλήσῃ. Φιλώντας με ἐνοιῶσα τὸ δάκρυ του ποῦ κύλησε στὰ χεῖλιά μου ἀπάνω, κρῖο καὶ βαρὺ, σάν χοντρή στάλα χυνοπωριάτικης βροχῆς.

Κρατούσατε ἀκόμη τὴ θλίψη τῆς μητέρας σας, κι' ὀλόγουρα τὸ σπῖτι τὸ θαλερὸ στὰ μαῦρα, ὅπως καὶ σὺ στὰ μαῦρα ἤσουνα ντυμένη. Γυρίζοντας ξαφνικὰ πρὸς τὰ παραθυρέφυλλα, εἶδα ἄσπρες λουρίδες στὰ κατάμαυρα παραπετάσματα, καὶ τότες πάλι ἡ θλιβερὴ ἐντύπωση τοῦ θανάτου τῆς ἐσηκώθηκε στὴν ψυχὴ μου. Θυμήθηκα τὴν ὁμορφὴν κείνη καὶ πεντάγαθην γυναῖκα, ποῦ ἡ εὐτυχία κατοικοῦσε θαρrouses ἐδῶ, ἀκούοντας πάντα τὴ φωνὴ τῆς, καὶ βλέποντας τὰ φερσίματά της στὰ παιδιὰ της καὶ στὸ σπῖτι της. Πόσο τῆς ἔμοιασε! Σ' ἔβλεπα ἀνάμεσα στὰ δύο σου ἀδέρφια καὶ τὴ θυμίζομεν αἰσταντικώτερα.

Μιλῆσαμε κείνο τὸ βράδυ πρῶτα γιὰ τίς σπουδές μου καὶ γιὰ τὴν Ἀθήνα, κ' ὕστερα φέρνοντας τὴν κουβέντα στὴ ζωὴ τοῦ τόπου μας εἶπε. — «Ἄν ζούσε ἡ μακαρίτισσα μητέρα μας, θὰ ἦταν καλλίτερα τὰ πράγματα» — Ἐγύρισα τὴν κουβέντα σὲ φαιδρὴ ὄψη, ξέροντας πῶς δὲν ἦταν ὥρα νὰ σὰς μι-

λήσω γιὰ θάνατο. Σὰς εἶπα τότε πῶς θυμόμουνα τὸν παλιὸ καιρὸ καὶ τὴ ζωὴ μας τόσο καθάρια, ποῦ μόλις ἔφτασα στὸν τόπο, καὶ πάτησα τὸ χῶμα, καὶ νοίωσα τὴ μυρουδιά τοῦ φυκιῦ, ξανκνώθηκα, καὶ μοῦ φαίνεστε πῶς εἶνε καιρὸς νὰ τρέξουμε πάλι γιὰ τὰ καραβάκια μας... Χαμογέλασε πικρὰ καὶ σοῦ φuge τότες ἓνα ἀναστέναγμα, ποῦ μ' ἐμπόδισε νὰ ἐξακολουθῶ μὲ τὸν ἴδιο τόνο. Κρατήθηκα λίγο, σὲ κοίταξα καὶ σταυρωθήκανε τὰ μάτια μας. Σάν ἄστραμα καὶ στίς δύο στιγμῆς τῆς θύμησης μας ἦρθεν ὁ Γιάννης. Εἶπαμε μὲ μιὰ φωνή. — «Καὶ ὁ Γιάννης;... — Μπα! τὴν ἴδια γνώμη ἔχουμε». Δὲν ξέρω τί μ' ἔκαμε νὰ κατεβᾶω τὰ φρύδια. Καὶ σὺ τόνωισες, καὶ δὲ μίλησες ἦταν μιὰ στιγμὴ στενόχωρη. Μὰ ὁ μικρὸς ἀδερφός γελώντας εἶπε: — «Σκαρώνει βαρκοῦλες». — Χαμογελάσαμε. Ἐγὼ πάλι εἶπα: — «Πῶς ἦταν καὶ τότες! Μὰ δὲν ἀλλάξαμε τόσο πολὺ. Μποροῦμε ν' ἀμολᾶρουμε καραβάκια τάχα; Γιατί ὅχι...» — «Ἦσαν τόσο ἀλαφροὶ ἡ ψυχὴ μας, εἶπες, ἀναστεινάζοντας μέσα σου, ποῦ μόνο τὸ ἀνασκήνωμα τῶν στηθῶν σου τό δειξε, τὸ βαθὺ καὶ ἀργό. Γιὰ μιὰ στιγμὴ ἀκούσαμε τὸν ἄγέρα ποῦ ἐφύσαγε στὸν κῆπο καὶ σείονταν τὰ δέντρα μὲ βαθὺ θρό. Ἐκοιτάξαμε ἔτσι σάν νὰ περιμέναμε κάποιονε στὴ θύρα, μαζὶ καὶ μονομιᾶς ἀνοίξε